صبورالله سیاسنگ
پښتو ژباړه: رحمت آریا ۲۰۲۳ اکتوبر

۲۰۲۴/۰۴/۱۴

د (میر اکبر خیبر) د قتل پلټنه

۶۵ برخه

په پام کې ده چې په ۲۰۲۴ز کال کې د میر اکبر خیبر د قتل د پلټنې په هکله دوهم ټوک ولیکل سي. له دې کبله له ټولو ښاغلو لوستونکو په ځانګړي توګه د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند له لوړ پوړو او ټیټ پوړو غړو او عیني شهودو څخه هیله کېږي چې که د افغانستان د تأریخ د یوهٔ ناسپړل سوي باب په هکله کره او ناویل سوي دقیق معلومات په لاس کې لري نو یا دې له ما سره او یا دې له لیکوال ښاغلي ډاکټر صبورالله سیاسنګ سره د برېښنالیک د پتو له لارې اړیکه ونیسي او دغه تشه دې ډکه کړي. مه پرېږدئ چې تأریخ په راتلونکي کې تحریف سي.
په درنښت

د معلوماتو راټولونکی صبورالله سیاسنګ
برېښنا لیک پته: siasang@yahoo.com
پښتو ژباړه: رحمت آریا - اکتوبر ۲۰۲۳
د برېښنا لیک پته: RahmatArya@Rogers.com

د نور احمد نور غبرګون

(۲۶ د اپریل د ۲۰۲۱ز کال)

قدیر فضلي: ګران ملګری نور احمد نور! زموږ د ګوند د سیاسي بیرو د وروستی غونډې په هکله، چې د غوایي له انقلاب مخکې، د میر اکبر خیبر له شهادت مخکې جوړه سوې وه، سلیمان لایق له خپل زوی سره د یوې مرکې په ترڅ کې داسي خبرې کړي چې له شک پرته د توضیح وړ دي. که تاسو په دې هکله کوم مطالب ولرئ نو د پېرزوینې له مخې ئې وواياست.

نور احمد نور! ګران ملګری فضلي! ستاسو له راتګ څخه مننه کوم. ډېر خوښ یم هغه مطالب مو طرح کړل چې نغوته مو ورته وکړه. له دې چې د سیاسي بیرو نوم او د سیاسي بیرو غونډه یاده سوه مجبور یم د سیاسي بیرو د غړو له منځه شاهد راوړم چې وروایم قضیه څنګه وه. په دې اړوند یو شمېر مطالب مي راټول کړل. موضوع ته له اشاري مخکې، یوازې یوه جمله لرم: د سلیمان لایق مرکه مي واورېدله. په ربښتوني معنی fantasy وهم] دی. هېڅ سړی باور نهٔ سي کولی چې څنګه ئې دا ورټیا مونډلي چې تر دې اندازې درواغ او جعل او ناسمي ادعاوې په دومره جرئت سره ووایي.

د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند د ګوندي چارو د پرمخ بیولو لپاره لازم ارګانونه جوړ کړل. د هغو اصل او بنسټ د وحدت په لاسوند کې یاد سوی دی. له هغي ډلې څخه، هغو ارګانونو چې د مرکزي کمیټې د دارالانشاء تر مشرتابهٔ لاندې کار کاوهٔ لکه د ګوندي وحدت د توحید او انسجام کمیته، د پوځي چارو کمیته، د مرکزي کمیټې د تفتیش کمیسیون، د

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکي په ځیر و لولئ

ګوند مالي کميسيون، د تيورۍ او زده کړو کميسيون او...... دغه پينځه يا شپږ ارګانونه د سياسي بيرو او د مرکزي کميټې د غړو له ترکيب څخه جوړ او په خپلو دندو بوخت سول.

د وري په مياشت کې او له هغهٔ مخکې، په خواشينۍ چې د محمد داؤود نسبتاً تحول پاله لېوالتيا هم ډېره بدله سوې وه. ښې لاس ته ئې لېوالتيا ډېره سوې وه. ګوند په ستونزمن دريځ کې واقع سوی وو. په همدې اړوند، د تشکيلاتي اړتيا پر بنسټ زموږ غونډې موقوته غونډې وې، يعنی ويل به مو چې دا اونۍ د دارالانشاء غونډه ده، پلانګۍ ورځ د تدارک د کميسيون غونډه يا د سياسي بيرو غونډه ده. په دغو ګواښونو، تعقيباتو او ان ځرګندو پارونو چې زه کولی سم بېلګه ئې د ملګري صالح محمد زيري په کتاب کې وښييم او دا هم ووايم چې په ډېرې بې شرمۍ تر سره سول، مجبور سوو چې موقوته غونډې په غير موقوته غونډو بدلې کړو. يعنې موږ به له يو بل سره ليدل، ناستې به مو کولې او وخت به مو وټاکه چې زموږ بله غونډه دې په کومه ورځ او چېرته اوسي. کارونه په دې ډول پرمخ تلل.

موږ تجربه کړې ول، يعنې د بېلتون/ انشعاب په لسو کلونو کې مو زده کړي ول چې غونډې ځنګه پر مخ وړل کېږي، ځنګه جوړېږي، بايد د کومو فاکټونو، ارقامو، احصائيو او اطلاعاتو پر بنسټ کولی سي آجنډا ولري. لومړی د مرکزي کميټې دارالانشاء به خپل ارګانونه مؤظف کړل چې د بحث وړ مسايلو په هکله معلومات ورکړي، هغه و ارزوي، تحليل ئې کړي او د هغو شيانو د حل لپاره ګام اوچت کړي چې په دوی او دارالانشاء پورې ئې اړه لرله. هغه شيان چې دوی نهٔ سوای کولی حل کړي هغه دې سياسي بيرو ته يوسي. وروستنۍ غونډه – تاسو چې د سياسي بيرو وروستنۍ غونډې ته اشاره وکړه، له هغې مخکې – د ملګري خيبر له شهادت مخکې د وري په مياشت کې جوړه سوه. د مرکزي کميټې دارالانشاء ما او ملګري شاه ولي ته دنده وسپارله چې د وحدت د لړۍ او دا چې په ملکي ډګر کې د ګوندي غړو سازماني وحدت کوم حالت ته رسېدلی دی وګورو. دوهمه مسئله ئې هم مطرح کړله چې وخېړو د ګوند په نظامي سازمان کې اړوند تشکيلاتي وحدت، ځرنګه پرمخ ځي او اوس ځرنګه دی. په مخکينې غونډې پورې د اړوندو اقلامو په منځ کې يو قلم ئې د مې د مياشتې د لومړۍ ورځې په مناسبت د مارش او د ميټينګ لپاره چمتووالی وو.

ما او ملګري شاه ولي په غونډه کې ګډون وکړ. له دې چې موږ د ملکي چارو د توحيد او انسجام د کميټې مسؤوليت پر غاړه درلود، نو لومړی ما ګزارش ورکړ او ومې ويل: د ملکي ژوند په هکله د وحدت لړۍ په ټول هېواد کې د ګوندي حوزو له ټيټو پوړيو څخه د ولايتي کميټو تر ټولو لوړو پوړيو پورې په ډېر عالي شکل سره د اعتماد د ټينګښت د لاسته راوړلو، او د ملګرتوب او د فکري يووالي د ټينګښدلو پر لور پر مخ ځي. دوهمه خبره: زه او ملګری شاه ولي په نظامي کميټې کې په نظامي چارو بوخت وو. ملګري شاه ولي هم ګزارش ورکړ. ما تأييد کړه چې په خواشينۍ سره په نظامي ډګر کې ستونزې لرو. په توحيد پورې اړوندې چارې يا تشکيلاتي وحدت د امين له لوري د بېلابېلو پلمو او خنډونو په راوړلو سره له ستونزو سره مخامخ دي. ځو پاڼې وې چې يوه کاپي ئې له ملګري شاه ولي سره وه او يوه کاپي ئې له ماسره دا مو دارالانشاء ته وړاندې کړې او هلته مو وويل چې دا په داسې رمز ليکل سوي دي چې د لوستلو وړ نهٔ دي. هغه شمېرې چې د اردو په قطعاتو، واحدونو او جزوتامونو کې موجودې وې موږ وکولای سول تثبيت کړو چې په ځرنګه دقيقاً واحدې سي. له دې کبله ددې موضوع په هکله له حفيظ الله امين سره په ستونزه کې يو.

د مې د مياشتې د لومړۍ ورځې په هکله کومه خبره نهٔ وه، يوازې دومره خبره وه چې سياسي بيرو ته دې ولېږل سي او ارزونه دې وکړي. سياسي بيرو ته د يوهٔ ښهٔ زيري په توګه د ملکي سازمانونو د تشکيلاتي وحدت خبر ورکړل سو. ددريم ټکي په هکله چې په نظامي چارو پورې اړه لري، د مرکزي کميټې دارالانشاء تصميم ونيو. وئې ويل: ددې مسئلې په هکله بايد له سياسي بيرو سره مشوره وکړو چې د حل لاره ورته ومومو.

د سياسي بيرو په غونډه کې همدا درې ټکي مطرح سول. لومړی د سياسي بيرو ټول ملګري چې لس تنه ول، ددې خبرې په هکله خوشحالي ځرګنده کړه او وئې ويل: له نېکه مرغه په ملکي ډګر کې وحدت په ښهٔ ډول پر مخ ځي. د مې د مياشتې موضوع ملګري تره کي ياده کړله: له دې چې د غوايي تر يولسمې وخت لرو نو هماغه وخت به ئې مطرح کړو او بله غونډه به ونيسو. ځکه موږ بايد وګورو چې اطلاعات موږ ته څه وايي. آيا کولی سو، يا نهٔ سو کولی، که ئې کولی سو بايد کومه بڼه ئې غوره کړو؟ اوس راځئ چې د نظامي وحدت خبره مطرح کړو.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې ښې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

کله چې غونډه جوړه سوه، لومړنۍ مسئـله د نظامیانو د وحدت په هکله وه. په آجنډا کې لومړی ملګري پنجشيري وار ونیوهٔ. هغه د امین او د پلان د وزیر خُرَم د قتـل په قضیې کې د امین د کړو وړو په هکله ګزارش ورکړ چې هغوی د یوې اونۍ لپاره کندز ته تللي ول. لایق د تـفـتـیش د چارو د همکار په توګه، ملګری پنجشیری د تـفـتـیش د چارو د رئـیس په توګه او نظام الدین تهذیب چې د مرکزي کمیټې غړی وو، په کندز پورې د اړوندو چارو مسؤولیت پر غاړه درلود. د یوې اونۍ په لړ کې ئـې ډېر مواد راټول کړل. هغـهٔ قصه وکړه چې په دې قضیې کې د امین پښه ښکـېـل ده. له همدې ځایه ئـې خولـهٔ خلاصه کړه چې امین ماجرا پال دی، مخه ئـې بایـد ونیول سي، بایـد مجازات سي او نور دې وربانديې اعتماد ونـهٔ سي. له پنجشيري وروسته نورو ملګرو وار ونیوهٔ. د تره کي د رأيې په ګډون د رأيو په اتفاق سره ئـې تأييـد سوه چې نظامي چارې دې له امین څخه واخـېـستل سي او له مرکزي کمیټې دې وشړل سي ترڅو په نظامي چارو کې د ډېـرو احتمالاتو په لرلو او په ځانګړې توګه په نظامي چارو کې د خنډونو په رامنځته کولو کې ئـې لاس په بشپړ ډول پرېک سي. دا خبره ومنل سوه. ملګري پنجشيري وويل: ټول موافقت لري. ملګري کریم میثاق کاغذ را وایست او پوښـتـنه ئـې وکړه: د مصوبې مسوده چمتو کړم؟ ټولو وویل: مهرباني وکړئ. میثاق ولیکل او مصوبه چمتو سوه. هغـهٔ دا خبره مطرح کړه چې د همدغو انحرافاتو او څه او څه چې د سیاسي بیـرو په غونډه کې مطرح سول، د رأيو په اتفاق سره پرېــکړه وسوه چې امین د مرکزي کمیټې له غړیتوب څخه اخراج او په نظامي چارو کې د دندو له پرمخ بیولو څخه دې ګوښې سي. ټولو وویل: د همدې مصوبې په تأییـد سره زموږ لاسونه پورته دي. ملګري تره کي – په همداسې یوې فضا کې چې ټولو تأییـد کړه- په ډېـر صمیمانه ډول او دعذر او غوښـتـنې په وړاندې کولو سره وویل: زه دا مصوبه منم خو ما ته وخت راکړئ. ځکه هغه نظامیان چې د نورو په لاس کې ول ما په خپله امین ته معرفي کړي دي؛ یو څه وخت ته اړتیا لرم ترڅو هغوی قانع کړم او پوه سي چې ما تصمیم نیولی دی. هماغسې چې ما امین ورته معرفي کړی وو، غواړم هغوی ته ووایم چې له دې وروسته امین ستاسو مسؤولیت پر غاړه نـهٔ لري.

په دې توګه غونډه پای ته ورسـېـده او هغـهٔ وخت وغوښت. ملګري کارمل په ډېـر واقع بینانه ډول تأییـد کړه او وئـې ویل: ضرور ده چې دا خبره دې په مصلحت سره حل سي ترڅو د ګوندي غړو ضایعات ونـهٔ لرو. په هغـهٔ ډول سره چې ملګري تره کي ویل او ټول ملګري ورسره متفق القوله دي، دا کار دې په همدې ډول سره تر سره سي. وبه منو چې دا ټکی به نـهٔ اجرایي کوو. البته ټولو وویل چې تأییـد سوې مصوبه صحیح ده.

په دغو کتابونو کې ما یو ځای لوستي دي: کله چې موږ له غونډو ووتلو، په ځانګړو او په پولیسي غړونو موټران بې موجبه دې خوا او هاخوا تـېـرېـدل. ملګري زیري هم په خپل کتاب کې لیکلي دي. کله چې راټول سول، ټولو ته د اختـنـاق، رسوايیـې او ګواښ یوه وضع وه. منظور مې دا دی چې هغه خبرې چې لایق کړي دي ټولې درواغ او fantasy دي. څنګه کولی سي داسې یو کار وکړي؟ په داسې یوهٔ ګوند کې چې له بنسټ ایښودلو څخه ئـې دیارلس کاله تـېـر سوي ول، آیا دا ممکنه ده چې عمومي منشي دې په داسې وخت کې چې په اصطلاح ټولو خپل د بوټانو بندونه تړل غړ وکړي او وایي: هلکانو! بـېـرته راسئ یوه خبره مې په یاد سوه؟ کومه خبره ئـې له یاده وتلې وه؟ سیاسي بـیـرو ته د دوه وو تـنو د غړیتوب خبره، عمومي منشي خو پوهـېـده تر څو ددې خبرې وړاندیز د دارالانشاء له لوري ونـهٔ سي او سیاسي بـیـرو له مرکزي کمیټې سره یو ځای وربانديې تصمیم ونـهٔ نیسي، نـهٔ سي کولی چې پورته راسي. دا د تشکیلاتي چارو الفبا ده. په دې توګه د لایق ادعا چورلټ درواغ ده.

ملګری پنجشیری لیکي: کله چې – د خرم د وژل کـېـدلو – په هکله د حفیظ الله امین پاروونکې توطـئـه د کـنـترول د کمیسیون له لوري کشف سوه، له ځنډ پرته، له مرکزي کمیټې او په لومړي سر کې د مخفي نظامي سازمان له مشرتابـهٔ څخه د هغـهٔ د شړل کـېـدلو موضوع تر بحث لاندې ونیول سوه. له مرکزي کمیټې څخه د حفیظ الله امین د شړل کـېـدو د مصوبې طرحه د سیاسي دفتر په یوې غونډې کې د کریم میثاق له پلوه لیکل سوې ده. تره کی او کارمل د مصوبې د صدور مانع سول. تره کي د حفیظ الله امین د شړل کـېـدلو مصوبه په دې لیل شا ته وغورځوله چې د یوې میاشتې په ترڅ کې د امین تر واک لاندې د اردو لوړ پوړي افسران او د پوځي سازمانونو د مشرتابـهٔ عناصر د هغـهٔ له نفوذ څخه راوایستل سي. تر دې ځایه مو درې شاهدان دروښودل.

د سیاسي بیـرو د غړي ملګري زیري د ۲۰۰۵ز کال لیکنه هم سته. هغه وایي: «مسئله په سیاسی بیـرو کی مطرح شوه. یو شمـېــر ملګرو ته د تفـتـیش د کمیسیون لخوا د جزاو پیش نهاد شوئ و، په اکثریت او یا په اتفاق ومنلئ شو. له ګوند

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

څخه د امین د ایستلو پر مسئله هم رای ګیری وشوه. د سیاسی بیرو د لسو غړو له جملې څخه شپږو غړو له ګوند څخه د امین د ایستلو په اړه رایه ورکړه". (په دې ډلې کې ملګري تره کي او ملګري کارمل رأیه ورکړه چې مصوبه صحیح ده، خو وروسته ئې عذر وغوښت چې مـهٔ ئې پلې کوئ، هماغسې چې مخکې مې هم وویل.) په دغه وخت کی تره کي امین ته د جزا ورکولو په اړه مخالفت کول، خو د سیاسی بیرو پرچمی اړخ زیات اصرار کاوه او ویل یی که جزا ورکول کیژی نو باید استثنا وجود ونلری. تره کی نه قانع کېـدئ او ویل یی چه دغه مهلت ورکړل سی". (یعنی مخالفت نـهٔ لري خو مهلت دې ورکړل سي) "چه خپل مشکل حل کړي. تره کي تر دغي موضوع پوری هغه ټوکه وکړه چه سرئ..." (عذر غواړم چې پاتي ئې نـهٔ سم ویلی ځکه په پښتو کې ډېر بد غږ لري او یو ډول مستهجنه معنی ورڅخه اخسیتل کیږي./ نـوراحمد نـــور)

د سیاسي بیـرو په همدې غونډې کې د سیاسي بیـرو غړی ملګری کشتمند هم حضور لري. هغه د خپل کتاب «یادداشت های سیاسي و رویداد های تأریخي» په ۳۲۱ پاڼي کې لیکي: امین په دارالانشاء کې د شاه ولي له لوري مطرح کړې وه چې که د ګوند مشرتابـهٔ د دولتي ځواکونو تر برید لاندې راسي موږ باید اجازه ولرو چې همدا د نښو/ نشاني په توګه وګنو او د خپل ځان د دفاع د حق امر او د نظامي ګام د پېلولو امر واخلو. دا مسئـله د مرکزي کمیټي په دارالانشاء کې په پرېـکنده ډول رد سوه او وویل سول: دا نامکنه ده چې ګوند ئـې ومني. سره له دې چې پرېـکړه سوې وه، بیا هم امین سرغړونه وکړه او یوازې همدا وړاندیز ئـې د یو اړخیز دستور په توګه په اردو کې خلقي پوځیانو ته اعلان کړ. په دې توګه، ګوند په یوهٔ تـنګ ځای او د تر سره سوې قضیې په منځ کې راګیر سو. دغه کار په سیاسي بیـرو کي تر انتقاد او اعتراض لاندې ونیول سو. د امین بې انظباطی او نورې لاس اچونې او سرغړونې ددې لامل سوې چې د مرکزي کمیټي د تـفـتیش د کمیسیون له لوري اخطاري جزا وویني. د جزا حکم د ګوند ټولو سازمانونو ته ولـېږل سو او پرېـکړه وسوه چې امین دې د ګوند د نظامي غړو په منځ کې د خلقیانو له برخې څخه وشړل سي.

د «چګونه ما به بیماري ویروس A مبتلا ګردیدیم» د کتاب په ۱۵۰ پاڼي کې (لیکوالان: Vladimir Snegirev & Valery Samunian) کې راغلي دي: «دا چې اصلي اتل امین وو، هـېـڅ چا په کې نور شک نـهٔ کاوهٔ. هغـهٔ په داسې حال کې چې په ټول غرور او ویاړ سره به ئـې دنګه غاړه نیولې وه وویل: ټول پوهـېږي چې د غوایې اصلي اتل څوک دی. مګر کلونه مخکې، کله چې ملګري تره کي د ګوند مرکزي کمیټي ته زما د غړیتوب وړاندیز وکړ، څوک مخالف ول؟ کارمل! او ملګرو ئـې هر ډول هڅې وکړې چې په ګوند کې زما د غړیتوب خنډ وګرځي. ان له انقلاب څخه یوه میاشت مخکې، دغو کسانو یو ځل بیا غوښتنه وکړه چې ما د مرکزي کمیټي له ترکیب څخه دباندې او د ګوند د نظامي سازمان له مشرتابـهٔ څخه لـېرې کړي. له دغو ټولو څخه څه پایلنیوی کولی سو؟ هغوی د انقلاب پر ضد، د ګوند پر ضد او د ډیموکراتیکو اصلاحاتو پر ضد ول. کارمل او پیروان ئـې اوس چـېرې دي؟ زه دلته ستاسو مخې ته ولاړ یم، په دولت کې دوهم شخص، د مرکزي کمیټي منشي، وزیر او د صدراعظم مرستیال یم. د شوروي د لومړي لاس مشران او د نړۍ والو کمونیستي غورځنګونو مشران له ماسره لیدهٔ کاتـهٔ کوي، ټوله نړۍ ما پـېژني.»

هیله مندم اوس خبره واضح سوې وي که زما خبره په ټوله کې د سیاسي بیـرو د غونډې په هکله صحیح ده، د لایق خبرې چورلټ درواغ دي. خالص درواغ دي. کله ناکله سړی نـهٔ پوهـېږي چې ددې خبرې تر شا به څه پـېښ سي، دا کار د جاسوسی، استخباراتي، نفاق اچوونکی کار دی او داسې یو کار دی چې باید او د یوې موخې په پار باید ترسره سوی وي. هیله مند یم چې درواغجن مخ توري سي. او همداسې به هم وسي.

فضلي: آیا ملګري کارمل په ربښتیا غوښتل د ګوند په مجدد وحدت کې دوهم تن اوسي؟

نور: دغه شیان د ګوند د وحدت په سند کې په روښانه لیکل سوي دي،ټول جزئیات ئـې د ملګري کشتمند کتاب کې راغلي دي چې مخکې مې یاد کړل. ما وویل چې د همدې دوران ګوندي وحدت هم چې د ۱۳۵۶ل کال د چنګاښ د میاشتي په دولسمې نـېـټې لاس ته راغی، اصلاً له ۱۳۵۴ل کال را په دېخوا راپـېل سوی وو. پرچمیانو په خپلو ټولو هیله مندیو سره غوښتل چې وحدت تر لاسه سي. ملګری کارمل یو شرافتمند او اصول او پرنسیپونو ته معـتـقـد سړی وو. وخت په خپله داسې راغی چې په یوې ځای پرځای ټینګې واکمنۍ کې یو ستر خوځون رامنځته سو چې د "انقلاب ملي/ ملي غورځنګ" په نوم د یوې نوې سیاسي ډلې په وجود کې چې یوازینی ګوند وو او یا ئـې غوښتل چې یوازینی ئـې جوړ کړي راټول سو. دوی دغه جوړښت قانوني کړ او وئـې ویل چې د نورو ګوندونو تغر باید ټول سي. یا به همدا ګوند شتون ولري او له موږ سره راسئ او یا دا چې اصلاً تاسو باید او باید محو کړو. تقریباً همداسې یوڅه ئـې وویل.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

ملګري کارمل د پراخ ليد - لوري لرونکي انسان په توګه ددغو نښو وړاند وينه کوله. د ۱۳۵۴ل کال کنفرانس جوړ سو او خپل تحليل ئې شرحه کړ چې موږ د ګوندي وحدت په اړه بايد او بايد خپلې هڅې ډېرې کړو. د هغهٔ د لارښوونې پر بنسټ د يوهٔ ډېر او لا ډېر مخکښ او ګران ملګري په توګه چې دهٔ په خپله لومړنی ګام اوچت کړی وو، له بېلا بېلو پلاويو سره خبرې اترې وسوې چې په کتابونو کې راغلي دي. د ارواښاد شاه محمد دوست په منځګړيتوب چې يو ډېر ښهٔ او دروند انسان وو، د هغوی په کور کې د ملګري کارمل او تره کي ترمنځ کتنه تر سره سوه او دې پايلې ته ورسېدل چې خبرې اترې بايد لا نورې په جدي ډول سره تر سره سي چې وحدت لاس ته راسي. دغه ناستې د ۱۳۵۴ او ۱۳۵۵ل کلونو يعنې د ۱۳۵۵ل کال له منځنيو مياشتو را وروسته پېل سوې. له هغهٔ مخکې بېلابېلې ناستې سوې وې. بالآخره ملګري کارمل د پرچم د جناح سياسي بيرو او د مشرتابهٔ مقاماتو ته او ملګري تره کي د خلق د جناح سياسي بيرو او د مشرتابهٔ مقاماتو ته ګزارش ورکړ چې موږ پر دا ډول وحدت موافقت وکړ چې له تشکيلاتي اړخه يو عمومي منشي ولري او له هغهٔ وروسته دې منشيان شتون ولري. دا پرنسيپ ومنل سو چې د رهبرئ د ټولو مقاماتو شمېر دې جفت وي. يوه څلور کسيزه دارالانشاء او لس کسيزه سياسي بيرو جوړه سوه. مرکزي کميټه، د مشترکې مرکزي کميټې د لسو تنو په ګډون له ۳۰ تنو – ۲۸ اصلي او ۲ على البدل غړو په لړلو سره جوړه سوه. د ۱۳۵۶ل کال له دولسمې تر ۱۳۵۷ل کال پورې په ټول هېواد کې په ګوندي کميټو او اړوندو سازمانونو کې هغه څه پېښ سول چې مخکې مې ياد کړل. بشپړ وحدت تر لاسه سو.

فضلي: سليمان لايق چې له خپل زوی سره مرکه کړې ويلي دي چې د ناستې له پای ته رسېدلو وروسته، د تره کي له کوره دباندې د ملګري کارمل او لايق تر منځ شخړه رامنځته سوه.

نور: دا هغه څه دي چې اوس مې واورېدل. ان رښتيا او په ډېر صميمانه ډول ئې وايم چې دلته زما خبره د لايق د تخريب لپاره نهٔ ده، ځکه هغه په خپله يوه نړېدلې کنډواله ده. په خواشينئ چې دغسې شيان له هغهٔ څخه جوړ سوي دي. دا اصلاً د بحث موضوع نهٔ وه. ګڼې کله چې خلقيان پلي پلي لاړل، دغه له هغهٔ ځايه پلی راځي او ځي. يو ناڅاپه د قاري امان نوايي له لوري راځي تر هغهٔ ځايه رارسېږي او له ملګري کارمل سره شخړه کوي او پوښتي: تاسو ولې وويل چې دا توطئه ده؟ اوس غواړم هر چا ته ووايم چې دا له يوې توطئې پرته بل څه نهٔ سي کېدای. که خبره په دې ډول وي، زه ئې شاهد نهٔ وم او هېڅ مې نهٔ دي اورېدلي. نهٔ ملګري کارمل چا ته ويلي، نهٔ پېښ سوي دي او نهٔ ئې وجود لرلی دی. کله چې ناسته پای ته ورسېده، هر څوک په خپل کار پسې په خپله لار لاړل. زه هم په هماغه ورځ – کله چې ناسته پای ته ورسېده – په کارتهٔ چهار کې د خپل پلار کور ته چې ډېر نېږدې وو، لاړم. نور ملګري هم لاړل.

فضلي: آيا په رښتيا ملګري کارمل غوښتل چې سياسي بيرو ته د امين په پورته راوړلو سره وحدت له منځه يوسي؟

نور: ملګری کارمل په حقيقت کې د وحدت د رامنځته کولو اتل وو. هغه داسې يو انسان وو چې هر ډول قربانئ ته چمتو وو، نهٔ يوازې په دې موضوع کې، بلکه په ټول ژوند کې. هغه څه چې پرنسيپ وو هغه ته د ځان او سر په قيمت چمتو وو. ګوند جوړ سوی دی، ملګري کارمل د وحدت سند لاسليک کړی دی، د ګوند د وحدت په سند کې د مرکزي کميټې د دارالانشاء د غړي په توګه، په خپله ئې منلي ول چې په همدې دريځ کې کار کوم، نهٔ د بل چا او نهٔ هم د "ګوند- ژ" ددوهم تن په توګه. ټول راضي دي او د بحث لپاره بله هېڅ پوښتنه نهٔ سته. ولې دې داسې وسي چې دی دې داسې خبره وکړي؟ دا خبره له بيخ او جرړې درواغ ده. ان ما واورېدل چې ګڼې دا کار ئې په دې خاطر کاوهٔ چې وحدت له منځه لاړ سي او ملګری کارمل بېرته رهبر سي. تاسو په خپله فکر وکړئ، هلته وضع هاغسې ده، همدغهٔ ملګري کارمل د دولسو کلونو په لړ کې موږ د وحدت لپاره مؤظف کولو چې له دهٔ سره وګورئ، له هغهٔ سره وګورئ، له دهٔ سره خبرې وکړئ، له هغهٔ سره خبرې وکړئ. دا ټول کارونه د مسؤوليت د احساسولو له کبله ول.

فضلي: آيا تاسو د تره کي د پيام په خاطر، ارواښاد خيبر ته د بارق شفيعي له ورتګ څخه خبر ياست؟

نور: هېڅ خبر نهٔ لرم. د سياسي بيرو غونډه جوړه سوه. ملګری بارق خپل کور ته راغی. ورغلم او ومې ليدل چې د بحث لپاره هېڅ خبره نهٔ وه. ما هره ورځ له ملګري خيبر سره ليدهٔ کاتهٔ درلودل، ملګري بارق هم ورسره ليدل. ښايي دېرش يا څلويښت متره له يو بل څخه لېرې وو. په هېڅ ډول دا خبره نهٔ وه. که بارق، ملګري خيبر ته ورغلی وي، اصلاً کومه موضوع ئې په منځ کې تر بحث لاندې نهٔ ده راغلې. د امين په هکله زما او د بارق تر منځ هېڅ ډول د نظر

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

تفاوت شتون نـۀ درلود. مورږ په یوۀ کور کې اوسـېـدو او د امین په هکله، د سیاسي بیـرو د غړو په شان په دغو خبرو پو هـېدلو. وروسته له دې چې امین واک ته ورسېد، بارق څه وکړل، او ولې داسې وسول، دا هغه شیان دي چې زه وربانديې پو هـېـږم او هیله مند یم ژوند راسره یاري وکړي د مطالبو جزئیات به شرحه کړم چې ملګري بارق د امین په کور کې د ګوند د کلیزې د لمانځني په ورځ امین ته څه وویل. اوس ئې دلته محفوظ پرېږدم تر څو هماغه راز له منځه لاړ نـۀ سي. زه به ئـې په خپل وخت چې راورسېږي مطرح کړم، هغه هم د هغو کسانو په شهادت چې ژوندي دي، له نـېـکه مرغه ملګری کشتمند ژوندی دی، په خواشینی چې ملګری زیری او ملګری پنجشیری دواړه ناروغه دي، ډېـر ډېر بد ناروغه دي، کاشکي هغوی هم روغ رمټ وای. هغوی ته مو ویل چې آیا د ملګري بارق خبرې مو په یاد دي چې د دسترخوان پر سر چې هغـۀ ډوډی تیاره کړې وه، خو هغه به پرېږدم.....

فضلي: د ۱۳۵۷ل کار د وري د میاشتې له ناستې وروسته مو له خیـبـر سره لیـدنه وسوه؟ هغسې چې په ویډیو کې ئـې ادعا کـېـږي، آیا تاسو هغه ګوابنلی دی؟

نور: دا نو داسې خبره ده چې ډېـره بده ده او ما یو اندازه هیجاني کوي. خو کوښښ کوم چې له هیجاناتو دباندې راووځم. دغه ډول رزیلانه درواغ ما له ژور خپګان سره مخامخ کوي. ملګری خیـبر ما ته یو ګران او شرافتمند انسان وو چې د هغـۀ مخې ته چا نـۀ سوای کولی د بې ادبۍ او بې حرمتۍ یو ټکی هم ووایي. لایق وایي چې ما [نور]، خیـبـر ګوابنلی دی. خدای دې نـۀ کوي چې داسې یو شی دې ان د یوۀ ځل لپاره زما په فکر کې راتـېـر سي، زه به خپل نسل نسل نفرین کړم، په ماپسې چې کوم نسل راځي نو زما نوم دې بیا یاد نـۀ کړي. زه دا رزیلانه ترین اقدام ګڼم. ویل ئـې د تصور وړ نـۀ دي. ما نـۀ سوای کولی هغـۀ ته داسې یو څه ووایم. هغه ما ته د یوۀ غړۀ په شان انسان وو او داسې انسان وو چې ما ته ډېر عزیز وو. په دې خبرې ټول پو هـېـدل چې له ملګري کارمل وروسته ما چا ته ډېـر درناوی درلود، دا ملګری خیـبر وو. ددې سرچینه په ډېر شیانو کې نغښتې ده: د هغـۀ غمجن ژوند ژواک، له هغې ورځې چې خپله شهادتـنامه ئـې اخـېـستله او غوښتل ئـې عسکري ته لاړ سي او صاحب منصب سي، زندان ته یوړل سو، ځکه چې د محمودي او غبار خپرونو دا خپرول. په زندان کې له ببرک کارمل سره هم – اتاقي سو. له هغو خاطراتو وروسته چې ما د ملګري خیـبر په آدرس د ملګري کارمل له خولې واورېدل او... پر ما باندې دا ډول رزیلانه تور ډېـر ډېـر، د تصور وړ نـۀ دی. زه دا خپل شرف ګڼم. که په ژوند کې څوک له ځمکې او آسمان ښخه او ملک او فرشته هم راسي او وغواړي ووایي چې دا قضیه همداسې وه، زه وایم چې درواغ وایي.

فضلي: تاسو د یاد په خیـري ملګري ببرک کامل له ډېرو نـېږدو ملګرو او دوستانو څخه واست. مهرباني وکړئ د ملګري کارمل د شخصیت په هکله، د ملګرو، دوستانو، د ګوند د پلویانو او هملورو پر وړاندې د ملګري کارمل د "انعطافیت؟ - ژ" په هکله ووایاست چې هغـۀ څه فکر درلود. آیا په ربښتیا هغه ناوړه خبرې چې توقع ئـې نـۀ کـېـدله، د یوۀ ادیب، فرهنګي شخصیت، شاعر او هغه هم ملګري او په ګوندي او دولتي دستګاه کې د هغـۀ د همکار – د سلیمان لایق – له خولې د ملګري کارمل په آدرس راووځي چې په دې ویډیو کې راغلې دي.

نور: د هغو ببولالو په اړه چې لایق د ملګري کارمل په آدرس ویلي او سخیف کلمات ئـې کارولي دي، کولی سم ووایم چې د کوڅو او بازارونو یو سړی د یوۀ عزتمند او د حیثیت خاوند سړي په هکله څه ووایي. د ملګري کارمل روح دې ښاده وي. د هغـۀ په سیاسي پوهې، له سیاست سره تعامل، سیاسي اقدام، پاکي، وفاداري او ژمنې په اړه ویلی سم چې هغه په افغانستان کې د شلمې پـېـړۍ انسان وو.

فضلي: ادعا کوي چې د سیاسي بیـرو غړي په دالان کې د خپلو بوټانو د اغوستلو په حال کې ول او وتل. تره کي صاحب راغی او وئـې ویل: هلکانو بېـرته راسئ. ټول بـېـرتـه ورغلو او وئـې ویل: یو نظر شتون لري چې امین او ملګری خیـبر دې د سیاسي بیـرو غړي سي. آیا شوني ده چې داسې یوه مهمه مسئـله دې له آجندا وتلې وي او هـېـره سوې دې وي؟

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

نور: زه په همدې دلیل وایم چي دروا غ دي. آجندا، یوازې ملګري تره کي نـهٔ چمتو کوله، دا جمعي کار وو چي دارالانشاء څه غواړي، د سیاسي بیـرو غړي له سیاسي بیـرو څخه څه غواړي چي فی المجلس دي مطرح کړي چي د آجندا برخه وګرځي.

فضلي: د ملګري کارمل او ملګري خیبر تر منځ مناسبات څه ډول ول؟

نور: د هغوی مناسبات په هغي سیاسي وینا کي له ورایه ښکاري چي د قبر پر سر ئـي ورکړه، چا کولی سوای دغسي ژمني یادې کړي چي ملګرى کارمل څوک وو؟ ان په هماغهٔ کسټ کي په یوهٔ ځای کي راغلي دي کله چي بارق، خیـبر ته ورځي، خیـبر ته وایي چي ما ته کارمل ویلي چي ته زما ورور ئـي، تـهٔ زما ملګرى ئـي، تـهٔ زما دوست ئـي. دا خبره رد کړه، دا یوه توطـئـه ده. زه وایم چي په همدې وخت کي هم ان مجبوره سوی چي همدا خبره ورته ووایي. که ملګرى کارمل له ملګري خیبر سره په مخالفت کي وو او کوم تفاوت موجود وای او هغه د نظر تفاوت هم زه ستاسو په اجازې، نورو خبرو او مرکو ته پرېږدم، په دې خاطر ول چي په سیاسي نظریو کي یو شمېر تفاوتونه ول. کـېـدای سي د ګوند د غړو تر منځ نظري تفاوتونه، د ورونو تر منځ او په مورچل کي دننه د هم – مورچلو ملګرو تر منځ شتون ولري. لاکن دا چي هغه د داسي جنایت هیله مند وو چي ملګرى خیـبر دې ژوندى نـهٔ اوسي، زه وایم هر څوک چي دغسي خبرې په خپل ذهن لا ګرځوي، جنایت کوي.

فضلي: سلیمان لایق له تره کي صاحب څخه په نقل قول وایي چي هغـهٔ وړاندیز وکړ چي امین سیاسي بیـرو ته راپورته کړي او د پرچمي ملګرو له پلوه باید ملګرى خیـبر سیاسي بیـرو ته راپورته سي. څه فکر کوئ؟ آیا په ربښتیا دا ډول پرتله کول – یو ډول پورته راوستل او له خیـبر صاحب سره د امین برابرول – په خپله د ملګري خیـبر شخصیت ته ستر سپکاوی نـهٔ دی؟

نور: نـهٔ یوازې سپکاوی دی بلکه تعجب کوم چي لایق دي دغسي ووایي. دا په خپله د لایق لپاره ستر حقارت دی چي د امین په شان یو جنایت کار سره دي د خیـبر په شان انسان پرتله کړي. څنګه کولی سي دا ومني؟ وروره! زه امین راولم، صفتونه ئـي کوم، بیا خیـبر هم راولم ترڅو دا خبره ونـهٔ کړي چي موږ خلقیان اکثریت کـېږو او بیا به تصفیه سي! دا د ډېر شرم خبرې دي. آفرین لایق ته چي داسي جرئـت لري او هـېـڅ سر ټـیـټـی نـهٔ دی. لایق یو بې حیا انسان او له هر ډول انساني صفاتو لـېري انسان دی. درواغ وایي او ډېر پرېمانه ئـي وایي.

نور بیا
لومړنی غبرګون:
برېښنا خـیـبر...

یادونه: قدرمنو لوستونکو! دا هم د ښاعلی رحمت آریا د آرشیف: لینک

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په ځیر و لولـئ